

MIQUEL BARCELÓ PERELLÓ

In memoriam

El passat 23 de novembre moria a la seva casa de Portocolom (Felanitx) Miquel Barceló Perelló, Soci d' Honor de la Societat Històrico-Arqueològica Martí Bella. Catedràtic d' Història Medieval de la Facultat de Lletres de l' UAB, historiador i intel·lectual reconegut internacionalment i creador de tota una escola d' investigadors, la relació amb la nostra societat s' inicià arran d' una memorable conferència que impartí a la sala d' actes Jeroni Marqués l' any 1995. A aquest acte ens revelà que darrera de les habituals llistes de topònims àrabs i berbers que tant abunden a Menorca havien existit uns assentaments de grups pagesos procedents del llevant peninsular i del nord d' Àfrica que d' acord amb unes pautes fixades des de feia generacions van colonitzar la nostra terra.

Miquel Barceló ha estat el gran renovador de les investigacions sobre al-Andalus. Apart d' una extensa i variada bibliografia sobre temes molt diversos referents al món andalusí, la seva contribució més important i original ha estat la conceptualització i desenvolupament, amb una rigorosa metodologia, de l' anomenada Arqueologia Hidràulica. Es tracta d' una variant de la prospecció arqueològica que combina l' investigació documental, la toponímia, les dades dels informants locals i un exhaustiu treball de camp. Aquesta eina d' investigació ha permès determinar les pautes i les característiques dels assentaments pagesos andalusins.

Com a continuació de les recerques dutes a terme a Iemen, Andalusia, Albacete, València, Mallorca i Eivissa, Miquel Barceló dirigí, entre 1997 i 2005, les investigacions del seu equip a Menorca, dirigides a identificar els assentaments pagesos andalusins vinculats als barrancs del migjorn. Els resultats es troben recollits al llibre "*Els barrancs tancats. L' ordre pagès al sud de Menorca en època andalusina (segles X-XIII)*", editat conjuntament amb Félix Retamero i publicat per l' IME(2005). A l' introducció, baix el títol "*Negre sobre roig. Els contextos historiogràfics per a l' estudi de la societat andalusina de Menorca i la seva destrucció*", Miquel Barceló, amb el seu habitual rigor científic resumeix els resultats de la recerca realitzada a Menorca en el context de les dutes a Mallorca i a Eivissa, amb aportacions novedoses sobre la demografia de l' illa, el tamany de l' estat creat per Sa'ïd b.Hakam i com es produí l' extermini de la seva població arran de la conquesta de 1287, entre altres aspectes. En conjunt, es tracta d' una obra important, no tant sols des de el punt de vista historiogràfic; és també un document etnogràfic de gran valor perquè ha salvat de l' oblit un grapat d' informacions procedents dels darrers pagesos que conreaven els barrancs de Menorca d' acord amb els procediments tradicionals.

L' aportació de Miquel Barceló al coneixement de la Menorca musulmana es completa amb diversos articles sobre toponímia i sobretot amb l' estudi rigorós i exhaustiu – publicat l' any 1981 i no superat fins el dia d' avui- del Tractat de Capdepera(1231) entre el rei Jaume I i els notables andalusins de Menorca, un fet cabdal de l' història de la nostra illa.

Per finalitzar, no podem deixar de recordar amb gratitud la participació de Miquel Barceló com a ponent a les I Jornades de Recerca Històrica de Menorca l' any 2004. La

seva presència i els seus consells foren decisius per l'èxit i la continuïtat d'una iniciativa que *a priori* era de resultats prou incerts.

D'en Miquel, l'amic i el mestre ens quedarà per sempre l'obra i el record. Descansi en pau.

LA JUNTA DIRECTIVA DE LA SHA MARTÍ I BELLA
Ciutadella